

KOTOUTTAMISOHJELMA 2020 – 2024

Nurmeksen kaupunki

Kaupunginhallitus 3.2.2020 § 27
Kaupunginvaltuusto 27.2.2020 § 16
Kaupunginhallitus 18.9.2023 § 29, päivitys
Kaupunginvaltuusto xx

1	JOHDANTO	3
2.1	Kotouttaminen	4
2.2	Kotouttamisohjelma	4
2.3	Alkukartoitus	5
2.4	Kotoutumissuunnitelma	5
2.5	Kotoutumistuki	6
2.6	Maahanmuuton käsitteistö	6
3	TURVAPAIKKAMENETTELY	7
4	TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN	8
5	NURMEKSEN KAUPUNKIKONSERNIN PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE	8
5.1	POHJOIS-KARJALAN HYVINVOINTIALUE	8
5.2	NURMEKSEN KAUPUNGIN PALVELUT	10
6	SUUNNITELMAKAUDEN TAVOITTEET JA SUUNNITELMAN TARKASTAMINEN ...	12

1 JOHDANTO

Kuntia veloitetaan kotouttamisohjelman laatimiseen laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Kotouttamisohjelman tavoitteena on tukea kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Kotouttamisohjelma sisältää kunnan ja muiden paikallisten toimijoiden vastuualueet ja toimenpiteet, joilla maahanmuuttajien kotoutumista edistetään.

Kotouttamisohjelma muodostaa perustan korvauksille, jotka valtio maksaa kunnalle maahanmuuttajista. Nurmeksien kaupungin ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen välillä on sopimus, jossa määritellään pakolaisten vastaanoton järjestäminen Nurmeksessa ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaaminen.

Tämän kotouttamisohjelman aikana maahanmuuttajataustaisten henkilöiden määrä kunnassa on merkittävästi lisääntynyt tilapäisen suojelun perusteella maahan saapuneiden ukrainan kansalaisten myötä. Ukrainasta paenneiden auttamiseksi otettiin EU:ssa käyttöön tilapäisen suojelun direktiivi 4.3.2022.

Suomessa on otettu käyttöön kuntamalli, jonka tarkoituksena on ollut mahdollistaa tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden majoittuminen siellä, mihin he ovat asettuneet Suomeen saapuessaan. Kuntamallissa kunnille on korvattu sovittujen majoitus- ja ohjauspalvelujen tuottamisesta 1.5.2022 lähtien. Korvaukset perustuvat lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011). Kuntamalliin osallistuminen on ollut vapaaehtoista.

Nurmeksessa kuntamalliin on majoitettu keskimäärin 50 henkilöä. Joensuun vastaanotto-keskus on tukenut kunnan tekemää ohjaus- ja neuvontatyötä. Vastaanotto-keskus pitää kirjaa kunnassa asuvista henkilöistä, jotka on rekisteröity kuntamallin asiakkaaksi. Kuntamalliin eivät kuulu yksityisessä majoituksessa asuvat henkilöt. Heidän palveluistaan on vastannut alueella Lieksan Kotokunta. Kuntamalli kehitettiin väliaikaiseksi ratkaisuksi ja se päättyy koko Suomessa 31.12.2023.

Kuntamallin päättyessä 12 kuukautta Suomessa tilapäisen suojelun perusteella oleskellut henkilö voi halutessaan hakea kotikuntaa Digi- ja viestintävirastolta (DVV). Kotikunnan saanut henkilö siirtyy vastaanotto-keskuksen asiakkuudesta hyvinvointipalveluiden asiakkaaksi ja kuntalaiseksi. Kotikunta määräytyy asuinpaikkakunnan mukaan, mutta sen saamisen jälkeen henkilö voi vapaasti muuttaa paikkakunnalta toiselle Suomessa tai palata Ukrainaan. Kotikunnan saaneella on samat oikeudet, velvollisuudet ja palvelut kuin muillakin kuntalaisilla.

Muutokset maahanmuuttajataustaisten henkilöiden määrässä, sekä erityisesti kuntaan siirtymisen prosessi, ovat lisänneet huomattavasti maahanmuuttajille suunnattujen ohjauspalveluiden tarvetta Nurmeksessa. Henkilöstöjaosto teki päätöksen 28.3.2023 §14, että Nurmeksien kaupunkiin perustetaan maahanmuuttokoordinaattorin tehtävä. Koordinaattori on aloittanut tehtävässä 29.5.2023. Koordinaattorin toimenkuvaan kuuluu mm. asiakkaiden neuvonta kotikunnan hakuprosessissa ja sen saamiseen liittyvissä muutoksissa esimerkiksi asumisessa. Maahanmuuttokoordinaattori vastaa kunnan vastuulle kuuluvasta ohjauksesta ja neuvonnasta, kunnassa asuvien maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osalta sekä kotouttamiseen liittyvän toiminnan koordinoinnista.

Tämä kotouttamisohjelma on päivitetty vastaamaan vuosina 2022-2023 muuttunutta tilanne. Vuoden 2024 aikana Nurmekseen tullaan laatimaan kokonaan uusi kotouttamisohjelma, jossa huomioidaan sekä TE-palvelut 2024 uudistuksen vaikutus, että uusi kotouttamisen edistämistä annettu laki (681/2023), joka tulee voimaan 1.1.2025. Kotoutumislain uudistuksen tavoitteena on muun muassa vahvistaa työvoiman ulkopuolella olevien maahan muuttaneiden kotoutumista, selkeyttää eri toimijoiden vastuita, vahvistaa monialaista yhteistyötä sekä järjestöjen ja työnantajien kanssa tehtävää yhteistyötä, että päivittää kotoutumislakia vastaamaan viranomaistehtävien siirtojen aiheuttamiin muutostarpeisiin.

Kotoutuminen ja käsitteistö

Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttajat voisivat osallistua saapumismaan yhteiskunnan toimintaan samalla tavalla kuin saapumismaassa asuvat. Kotoutuessaan maahanmuuttaja hankkii sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän selviää maassa ja voi osallistua niin työelämään kuin yhteiskunnan muuhunkin toimintaan tasavertaisena. Kotoutumisprosessissa tuetaan myös maahanmuuttajan mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Näiden toimenpiteiden ja palvelujen piiriin voi kuulua henkilö, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti.

2.1 Kotouttaminen

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. Kunta sekä työ- ja elinkeinotoimisto vastaavat yhdessä näiden palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta ja niiden seuraamisesta.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kotouttamisen edistämistä annetun lain 6§:n mukaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, työ- ja elinkeinohallinnon palveluja, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen (myöhemmin Siun sote) sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Nurmeksen kaupunki ja Siun sote tekevät yhteistyötä työ- ja elinkeinotoimiston (myöhemmin TE-toimisto) kotouttamisessa sekä antavat maahanmuuttajalle tietoja TE-toimiston ja muiden palvelujen tuottajien tarjoamista palveluista. TE-toimisto vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevasta työvoimapalveluista työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille.

Kotoutumisen keskeisenä tavoitteena nähdään saapumismaan kielen oppiminen, uuteen asuinmaahan ja sen tapoihin tutustuminen ja työllistymisen mahdollisuus. Maahanmuuttajan oma aktiivisuus kotoutumista edistävien tietojen ja taitojen hankkimisessa nähdään tarpeellisenä kotouttamisprosessissa. Kotoutumisessa huomioidaan maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen lain ja kohtuuden mahdollistamalla tavalla.

2.2 Kotouttamisohjelma

Laki kotoutumisen edistämistä (1386/2010) velvoittaa kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatimaan kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi

kunnassa kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista ja yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamiseksi. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat pystyvät osallistumaan tasavertaisina jäseninä yhteiskunnan toimintaan. Kotouttamisohjelmassa esitetyillä toimenpiteillä pyritään edistämään paikallisesti suvaitsevaisuutta sekä estämään maahanmuuttajien syrjäytymistä, syrjintää ja rasistisia ilmiöitä. Ohjelma muodostaa perustan sille korvaukselle, jonka valtio maksaa kunnalle maahanmuuttajista. Ohjelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelman resursointi huomioidaan kaupungin talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

2.3 Alkukartoitus

Kaikilla maahanmuuttajilla on mahdollisuus alkukartoitukseen. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, että tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman.

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työn ja rekisteröity työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

2.4 Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelmaan on oikeus työttömällä, työnhakijaksi ilmoittautuneilla ja pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavilla maahanmuuttajilla. Suunnitelma voidaan alkukartoituksen perusteella laatia myös muulle maahanmuuttajalle. Suunnitelma laaditaan yhteistyönä kaupunki n, työ- ja elinkeinotoimiston sekä maahanmuuttajan kanssa. Siihen kootaan ne toimenpiteet, joilla maahanmuuttajaa voidaan parhaiten auttaa kiinnittymään suomalaiseen yhteiskuntaan. Tällaista toimintaa on esimerkiksi suomen ja ruotsin kielten sekä luku- ja kirjoitustaidon opiskelu, yhteiskuntatietouden ja suomalaisen kulttuurin tuntemuksen hankkiminen, perus- ja ammatillisen koulutuksen hankkiminen tai täydentäminen, suomalaisessa työelämässä tarvittavien valmiuksien hankkiminen ja muuhun mielekkääseen toimintaan osallistuminen.

Suunnitelman laatiminen on käynnistettävä kahden viikon kuluessa alkukartoituksesta. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava kolmen vuoden kuluessa oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröitymisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi, jonka jälkeen suunnitelma tarkastetaan. Kotoutumissuunnitelma tehdään enintään kolmeksi vuodeksi. Erikoistapauksissa suunnitelmaa voidaan jatkaa kahdella vuodella (esim. kotiäidit, luku- ja kirjoitustaidottomat, vajaakuntoiset).

Kotoutumissuunnitelman laatineen kunnan tai TE-toimiston on tarjottava aktiivisesti maahanmuuttajalle suunnitelmaan sisältyviä toimenpiteitä ja palveluja annettujen määrärahojen puitteissa.

2.5 Kotoutumistuki

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki, jonka avulla edistetään ja parannetaan tuen saajan työelämään ja jatkokoulutukseen hakeutumisen edellytyksiä suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotoutumistukena maksetaan työmarkkinatukea ja toimeentulotukea työttömyysturvain lain ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti.

Oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmassa mainittuja toimenpiteitä voidaan järjestää kotoutumiskoulutuksena. Kotoutumiskoulutusta järjestetään pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena, jolloin se on lähinnä ohjaavaa ja valmentavaa koulutusta. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. Omaehtoiseen opiskeluun voi opintojen lisäksi sisältyä työharjoittelua tai vapaaehtoistoimintaa esimerkiksi kansalaisjärjestöissä. Maahanmuuttajalla on kotoutumiskoulutuksen aikana oikeus kotoutumistukena maksettavaan työmarkkinatukeen, mikäli toimenpiteestä on sovittu kotoutumissuunnitelmassa.

2.6 Maahanmuuton käsitteistö

Maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vierasta maasta koti- maassa vallitsevien turvattomien olosuhteiden takia. Tavoitteena on saada pakolaisasema. Turvapaikkahakemus on jätettävä saavuttaessa maahan tai mahdollisimman pian saapumisen jälkeen.

Pakolainen on henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainon kohteeksi uskontonsa, rotunsa, kansallisuutensa tai mielipiteensä vuoksi tai sen takia, että hän kuuluu tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään, ja joka oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja joka tällaisen uhan vuoksi ei voi tai halua palata kyseiseen maahan.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa.

Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeassa ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa.

Ulkomaalainen on Suomessa juridisesti määriteltynä henkilö, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta, vaan jolla on jonkin muun maan kansalaisuus tai joka on kansalaisuutta vailla oleva.

Paluumuuttaja on henkilö tai perheenjäsen, joka muuttaa takaisin kotimaahansa, esim. silloin kun yhteiskunnan olosuhteet ovat sodan jälkeen palautuneet niin vakaiksi, että on mahdollista palata. Paluumuuttajalla tarkoitetaan myös niitä Suomen kansalaisia, jotka palaavat ulkomailta Suomeen, esim. Ruotsista tai entisen Neuvostoliiton alueelta, ja joilla lain mukaan on yhteyksiä Suomeen.

Työperäinen maahanmuuttaja on henkilö, jonka pääasiallinen syy muuttaa Suomeen liittyy työhön (asiantuntijamuutto, muun ammattitaitoisen työvoiman muutto, keikkatyöläiset, yrittäjät, kansainvälinen harjoittelu, au-pairit, sesonkityövoima).

Perheperustainen maahanmuutto eli perheenyhdistäminen ja kansainvälinen perheenmuodostus.

Paperiton asiakas on ilman oleskelulupaa ja vastaanoton palveluita oleva henkilö.

3 TURVAPAIKKAMENETTELY

Suomen turvapaikkamenettelyssä maahanmuuttovirasto käsittelee maahantulijan hakemuksen, jonka perusteena on tarve saada kansainvälistä suojelua. Turvapaikkamenettely perustuu hakemusten yksilölliseen käsittelyyn. Kansainvälistä suojelua koskeva hakemus käsitellään joko tavallisessa tai nopeutetussa menettelyssä. Ilman huoltajaa maahan tulevan alaikäisen henkilön asiaa käsiteltäessä otetaan huomioon lapsen etu. Turvapaikkahakemus jätetään maahan saavuttaessa tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Poliisi tai rajavartiolaitos selvittää hakijan henkilöllisyyden ja matkareitin. Maahanmuuttovirasto päättää maahantulijan turvapaikasta tai oleskeluluvasta. Muutosta turvapaikkapäätökseen haetaan Helsingin hallinto-oikeudelta. Kielteisen päätöksen saaneet henkilöt poistetaan maasta ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäisen suojelun direktiiviin, jota käytetään nyt ensimmäistä kertaa. Neuvoston päätös tuli voimaan 4.3.2022 ja jätti jäsenmaille harkintavaltaa suojelun tarkan kohderyhmän määrittämiseen. Suomessa suojelua annetaan EU-tason päätöstä laajemmalle Ukrainasta paenneiden joukolle. Valtioneuvosto päätti asiasta 7.3.2022.

Kaikissa jäsenmaissa tilapäistä suojelua saavat

- Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä
- Ukrainassa kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt ja heidän perheenjäsenensä
- muut Ukrainassa pysyvästi asuneet, jotka eivät voi palata kotimaahansa.

Edellytyksenä on, että henkilö on asunut Ukrainassa ja lähtenyt sieltä Venäjän suurhyökkäyksen alettua eli 24.2.2022 tai sen jälkeen.

Suomessa tilapäistä suojelua annetaan lisäksi seuraaville henkilöille:

- Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä, jotka pakenivat Ukrainasta vähän ennen 24.2.2022 eivätkä konfliktin seurauksena voi palata. Komissio on kehoittanut jäsenmaita joustavuuteen näiden henkilöiden osalta.

- Muut Suomessa jo oleskelevat tai Suomeen saapuneet Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä.
- Ukrainassa laillisesti (muutenkin kuin pysyvästi) oleskelleet EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka eivät voi palata kotimaahansa. Tämä ryhmä mainitaan jäsenmaille valinnaisena ryhmänä EU-tason päätöksessä.

Maahanmuuttovirasto on jatkanut tilapäisen suojelun oleskelulupia lakimuutoksen perusteella 19.1.2023 alkaen. Alun perin vuodeksi myönnettyjä lupia jatketaan 4.3.2024 asti. Oleskeluluvan jatkoa ei tarvitse hakea erikseen. Jatkossa kaikki tilapäisen suojelun luvat myönnetään 4.3.2024 asti.

4 TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN

Viranomaisen on huolehdittava tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa suomea tai ruotsia tai ei vammaan tai sairauden vuoksi tule ymmärretyksi kotouttamislaissa tarkoitettussa asiassa. Harkinnan mukaan viranomainen huolehtii tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Viranomainen voi tilata tulkin, vaikka maahanmuuttaja-asiakas ei katsoisikaan sitä tarpeelliseksi. Tulkki tilataan aina, jos ei olla varmoja, onko asiakkaalla riittävä suomen kielen taito myös monimutkaisten asioiden hoitamiseen.

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle hyvät ja asianmukaiset tulkkaukset ja käännöspalvelut mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisten kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaisen yhteiskuntaan kotouttamisessa.

5 NURMEKSEN KAUPUNKIKONSERNIN PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE

Kotouttamisohjelman tavoitteena on taata maahanmuuttajille kaikki peruspalvelut, jotka kotikunnan asukkaille kuuluvat. Näitä palveluja ovat muun muassa:

- asuminen
- sosiaali- ja terveystyöpalvelut
- hyvinvointipalvelut (mm. peruskoulutus, varhaiskasvatus, vapaa-ajan palvelut)
- Nurmeksen kaupungin maahanmuuttokoordinaattorin palvelut

Peruspalvelut ovat keskeisessä asemassa maahanmuuttajien kotoutumisessa ja kotouttaminen on siten kaupunkikonsernin yhteinen asia. Palvelut tarjotaan maahanmuuttajille, kuten muillekin kuntalaisille, yhdenvertaisesti, mutta kuitenkin henkilön erityistarpeet huomioiden. Kunnan palvelujen ohessa järjestöt ja seurakunnat ovat tärkeitä maahanmuuttotyön toimijoita auttaessaan maahanmuuttajia heidän kotoutumisessaan.

5.1 POHJOIS-KARJALAN HYVINVOINTIALUE

Sosiaalipalvelut

Sosiaalihuoltolain 1 §:n mukaan sosiaalihuollon toimintojen tarkoituksena on mm. edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta sekä edistää osallisuutta ja turvata yhdenvertaisesti tarpeenmukaiset, riittä-

vät ja laadukkaat sosiaalipalvelut. Laki velvoittaa kiinnittämään palveluita järjestettäessä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitseviin henkilöihin ja lapsiin. Sosiaalityön tehtävänä on auttaa maahanmuuttajia kotoutumisessa ohjaamalla maahanmuuttajia yhteiskunnan palveluverkostossa.

Kunnassa asuvilla maahanmuuttajilla, joilla on oikeus suomalaiseen sosiaaliturvaan, on oikeus saada sosiaalipalveluja samoin kuin muilla kunnan asukkailla. Sosiaalipalveluja ovat mm. sosiaalityö, toimeentulotuki, perheoikeudelliset palvelut, varhaisen tuen palvelut, lastensuojelu, kasvatus- ja perheneuvonta, vammaispalvelut, vanhuspalvelut, päihdetyön palvelut, mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut sekä kotipalvelu.

Sosiaalihuollon palveluntarve kartoitetaan maahanmuuttajien osalta mahdollisen alkukartoituksen yhteydessä tai erikseen laaditussa sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnissa. Sosiaalipalvelujen tulee olla tarpeenmukaisesti yhteensovitetut keskenään ja eri hallinnonalojen palveluiden kanssa. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä maahanmuuttajalle nimetään omatyöntekijä tai vastuu sosiaalityöntekijä, joka toimii yhdyshenkilönä ja koordinoi palvelujen järjestämistä. Sosiaalihuollon palvelut järjestetään samansisällöisinä ja -laajuisina kuin kunnan muillekin asukkaille, ottaen huomioon mitä laissa säädetään kunnan tehtävistä ja maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan ja kotoutumistukeen sekä mitä valtion kanssa on sovittu pakolaisten vastaanoton palvelujen järjestämisestä. Maahanmuuttajilla ja erityisesti pakolaisilla on yleensä pitkäaikainen tarve sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työelämän ulkopuolella olevien nuorten, vammaisten ja ikääntyneiden tilanteeseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Siun sotella ei ole erillistä yksikköä vastaamassa maahanmuuttajatyöstä, vaan sosiaalihuollon palvelut maahanmuuttajille järjestetään olemassa olevin voimavaroin. Sosiaalityössä vastataan pakolaisten vastaanottamisesta, käydään neuvotteluja TE-keskukseen kanssa kuntaan sijoitettavista pakolaisista ja ollaan heihin yhteydessä mahdollisesti jo vastaanottokeskuksessa. Sosiaalitoimi kartoittaa asiakkaan tilanteen ja hankkii asunnon sekä sinne välttämättömät tarvikkeet. Maahanmuuttotyö on sisällytetty osaksi aikuissosiaalityön työtehtäviä. Pakolaisten vastaanottaminen, maahanmuuttajille laadittavien alkukartoitusten ja kotouttamissuunnitelmien laatiminen sekä seuraaminen tapahtuvat sosiaalityössä normaalin asiakastyön puitteissa. Pakolaisperheiden tai useamman pakolaisen vastaanottamistilanteissa henkilöstöressurssien tarve kasvaa tilapäisesti.

Siun sotella on erillinen toimintaohje paperittoman asiakkaan ohjaamiseksi välittömän kriittisen avun piiriin hätämajoitukseen, sosiaalitoimen mahdolliseen muuhun hätämajoitukseen (mikäli asiakkaalla on alaikäisiä lapsia) tai asiakkaan ohjaamiseksi Kelan lääke- ja ravitsemusmenojen tuen piiriin.

Yhteystiedot

Perhe- ja sosiaalipalvelut
Porokylänkatu 6 E, 75530 Nurmes

Työikäisten sosiaalipalvelut
Puhelinpalvelu arkisin klo 10.00-14.00
puh. 013 330 2810

Lapsiperheiden palvelut ja lastensuojelun palvelutarpeen arviointi
 puh. 13 330 2806
 Maanantai—Tiistai 9.00—12.00
 Keskiviikko 12.00—15.00
 Torstai—Perjantai 9.00—12.00

Siun soten sosiaali- ja kriisipäivystyksen asiakaslinja
 puh. 013 330 9002
 Kiireelliset yhteydenotot ympäri vuorokauden Pohjois-Karjalan alueella.

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Kaikilla Suomessa asuvilla on oikeus perusterveydenhuoltoon ja sairaanhoitopalveluihin. Terveystieteiden palveluista vastaavat kunnat tai kuntayhtymät, jotka tuottavat palvelut itse tai ostavat ne muilta. Nurmeksen terveys- ja sairaanhoitopalvelut tuottaa Siun sote. Näitä palveluja ovat terveysneuvonta ja terveystarkastukset, sairaanhoito, kuntoutus, mielenterveyspalvelut, sairaankuljetus, hammashoito, neuvolapalvelut, koululaisten ja opiskelijoiden terveydenhoito, työterveyshoito ja seulonta- ja joukkotarkastukset. Työpaikoilla on usein oma työterveyshoito, jota yrityksen työntekijät käyttävät sairastapauksissa.

Maahanmuuttajan oikeuksia määrittävät kansanterveyslaki, mielenterveyslaki, erikoissairaanhoitolaki, tartuntatautilaki, terveydenhuoltolaki sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista.

Pakolaisille tehdään niin sanottu maahantulotarkastus, joka aloitetaan vastaanottokeskuksessa. Tarvittaessa hoitoa jatketaan Siun soten palveluissa. Tämä sisältää muun muassa:

- terveydentilan kartoituksen
- hoidettavissa olevien tai suojatoimia edellyttävien tartuntatautien seulonnan
- aikaisempien sairauksien ja hoitojen kartoittamisen
- rokotuksien varmistamisen
- psyykkisten ongelmien kartoittamisen

Siun soten palveluissa paperittomille asiakkaille järjestetään nykylainsäädännön mukainen kiireellisen hoito ja alaikäisten lasten, raskaana olevien ja synnyttäneiden äitien hoito.

Yhteystiedot

Nurmeksen terveysasema
 Porokylänkatu 1, 75530 Nurmes

Avoinna ajanvarauksella ma-su klo 8-21, puh. 013 330 2334.
 Arkisin klo 16 jälkeen ja viikonloppuisin vain kiireelliset asiat.

Kiireellisen hoidon ajanvaraus klo 21-08 yhteispäivystykseen (Joensuu), Päivystysapu 116 117 -palvelusta.

Neuvoloiden puhelinpalvelu
 puh. 013 330 2841, arkipäivisin klo 8.00–14.00

Hammashuolto
 Kiireellisen hoidon ajanvaraus:
 ma-to 8-15 oman hammashoitolan numerosta
 pe 8-14 oman hammashoitolan numerosta
 puh.013 330 2434

Kiireellisen hammashoidon ajanvaraus iltaisin, arkipyhinä ja viikonloppuisin Päivystysapu 116 117 -palvelun kautta.

5.2 NURMEKSEN KAUPUNGIN PALVELUT

Lasten varhaiskasvatus ja esiopetus

Maahanmuuttajaperheellä on varhaiskasvatustilain mukainen oikeus lasten päivähoitoon ja perusopetuslain mukainen oikeus esiopetukseen. Lasten päivähoitosijoituksessa huomioidaan perheen tarpeet ja tilanne valittaessa osa- tai kokopäivähoitoa. Tavoitteena on sijoittaa maahanmuuttajataustaiset lapset suomenkielisiin päivähoitoryhmiin oppimaan suomen kieltä ja kulttuuria.

Varhaiskasvatukseen haetaan sähköisesti Daisy-asiointipalvelussa. Varhaiskasvatuksen aluejohtajat ja perhepäivähoidon ohjaaja käsittelevät päivähoitohakemukset sekä ohjaavat ja neuvovat päivähoitoasioissa. Heiltä saa myös ajankohtaista tietoa esimerkiksi sen hetkisestä päivähoitotilanteesta ja hoitopaikkojen sijainnista. Aluejohtajat sijoittavat lapset päiväkotiryhmiin ja perhepäivähoidon ohjaaja perhepäivähoitoon. Päivähoitopaikkaa valittaessa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan vanhempien hoitopaikatoiveet. Avoimen päiväkodin toimintaan ohjataan perheet tarpeen mukaan.

Nurmeksessa on kuusi päiväkotia: Hannilan, Porokylän ja Rekulan, Pikku-Kaarlen, Niksulän ja Nurmesjärven päiväkodit. Päiväkotien yhteystiedot ja päiväkodeissa toimivien ryhmien tiedot ovat kotisivuilla <https://www.nurmes.fi/paivakodit>.

Nurmeksen kaupungin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstöllä on käytettävissä opetussuunnitelmat maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatusta, esiopetusta ja suomi toisena kielenä opetusta varten.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen oppimisympäristö muokataan sellaiseksi, että se tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kotoutumista ja suomen kielen oppimista unohtamatta lapsen oman kielen ja kulttuurin tukemista. Pääasiallisesti kielen oppiminen tapahtuu eheytyttyä kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Tarvittaessa lapsen kielen oppimista tuetaan esim. kuvittamalla toimintoja, lauluja, loruja, jumppatuokiota jne. Suomen kielen opettaminen maahanmuuttajalapsille on muistettava kaikissa arkipäiväntilanteissa. Pienten lasten ryhmässä suomen kieli opitaan osana jokapäiväistä toimintaa. Isommille lapsille suomen kieltä opetetaan yksilö-, pari ja pienryhmätyöskentelyinä. Lasten taitoja ja suomen kielen oppimista havainnoidaan säännöllisesti päivän eri tilan-

teissa ja eri metodein. Alussa lapsen apuna voi olla tulkkaava kieliavustaja, joka toimii lapsen turvana ja auttaa ymmärtämään päiväjäjestystä. Kun lapsi oppii kieltä ja pääsee osaksi ryhmää, avustaja vetäytyy vähitellen pois.

Yhteystiedot:

Hyvinvointipalvelut, aluejohtaja Tarja Lipponen puh. 04010 45319

Perusopetus

Perusopetuslain mukaiseen perusopetukseen ovat oikeutettuja kaikki oppivelvollisuusikäiset lapset ja nuoret. Kaupunki järjestää yleisopetuksen lisäksi myös perusopetukseen valmistavaa opetusta. Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu niille, joilla ei ole puutteellisen kielitaidon vuoksi vielä edellytyksiä opiskella yleisopetuksen ryhmissä. Valmistava opetus on mahdollista toteuttaa lähikoulun yhteydessä, yleisopetuksen luokkiin osin integroiden tai erillisopetuksena. Päätös maahanmuuttajaoppilaan sijoittamisesta valmistavaan tai perusasteen opetukseen tehdään yksilöllisen arvioinnin perusteella.

Nurmeksen kaupungin opetustoimen henkilöstöllä on käytettävissä erilliset opetussuunnitelmat maahanmuuttajataustaisten oppilaitten valmistavaa opetusta ja perusasteen suomi toisena kielinä -opetusta sekä arviointia varten. Opetuksen järjestäjä päättää maahanmuuttajien opetuksen järjestelyistä, opetuspaikasta ja S2-tuntien määrästä. Tavoitteena on pidettävä riittävän S2 -opetuksen järjestämistä kaikille maahanmuuttajaoppilaille koko oppivelvollisuuden ajan.

Maahanmuuttajaoppilaiden opiskelua ja kotoutumista tuetaan kouluille mahdollisin tavoin kodin ja koulun yhteistyöllä, moniammatillisella yhteistyöllä ja henkilökohtaisten oppimissuunnitelmien mukaan opettaen.

Koulutoimi järjestää maahanmuuttajataustaisille oppilaille sekä omankielistä että oman äidinkielen opetusta, mikäli kunnassa on vähintään neljä samaa kieltä äidinkielenään puhuvaa ja mikäli vanhemmat anovat opetusta sekä mikäli ryhmille löytyy sopiva, äidinkielenään kyseistä kieltä puhuva opettaja. Muussa tapauksessa kouluissa voidaan tukea muilla tavoin oppilaan oman kulttuurin piirteiden ja arvostuksen säilymistä.

Yhteystiedot:

Hyvinvointipalvelut, hyvinvointijohtaja Petri Moilanen puh. 04010 45101

Maahanmuuttokoordinaattori

Maahanmuuttokoordinaattorin tehtävänä on vastata kotoutumista edistävän lain (1386/2010) ja Nurmeksen kaupungin kotouttamisohjelman mukaisten kunnan tehtäviin kuuluvien toimintojen koordinoimisesta. Tehtävän tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttokoordinaattorin asiakkaina ovat maahanmuuttajataustaiset kuntalaiset. Painopisteenä on kuntien vastuulla oleva oleskeluluvan saaneiden turvapaikan hakijoiden ja kotikunnan saaneiden tilapäistä suojelua saavien kotoutumista edistävä työ.

Uuden kotoutumislain astuessa voimaan vuoden 2024 lopulla, siirtyy kokonaisvastuu kotoutumispalvelujen järjestämisestä kunnalle. Kunta vastaa 2025 alkaen kaikkien maahanmuuttajien (myös työttömien työnhakijoiden) kotoutumisohjelman laatimisesta. Ohjelmaan sisältyy vähintään osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi, kotoutumissuunnitelma, uutena palveluna lakiin sisällytettävä monikielinen yhteiskuntaorientaatio, kotoutumiskoulutusta, muita palvelutarpeeseen perustuvia kotoutumista ja työllistymistä edistäviä palveluita, ohjausta ja neuvontaa sekä jatko-ohjaus ohjelman päättyessä. Lisäksi kunnan tulee kehittää peruspalveluita ja yleistä koulutusjärjestelmää vastaamaan entistä paremmin myös maahanmuuttajien tarpeisiin sekä vakinaistaa ja vahvistaa ohjauksen ja neuvonnan palveluita kaikille Suomeen muuttaneille maahanmuuton perusteesta, elämäntilanteesta tai maassa asutusta ajasta riippumatta.

Yhteystiedot:

Hallintopalvelut, maahanmuuttokoordinaattori Outi Meriläinen puh. 04010 45778

6 SUUNNITELMAKAUDEN TAVOITTEET JA SUUNNITELMAN TARKASTAMINEN

Nurmeksen kaupunki on tehnyt sopimuksen pakolaisten vastaanottamisesta. Suunnitelma-kaudella on käynnistetty monialainen yhteistyöryhmä kotouttamistoimien säännönmukaista suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa varten. Monialainen yhteistyöryhmä koostuu kaupungin, Siun soten sekä TE-toimiston edustajien lisäksi poliisin, paikallisten seurakuntien ja järjestöjen edustajista. Monialainen yhteistyöryhmä koollekutsutaan tarpeenmukaisessa laajuudessa vähintään kaksi kertaa vuodessa. Koollekutsumisesta vastaavat Nurmeksen kaupungin hallintojohtaja ja maahanmuuttokoordinaattori.

Tämä kotouttamisohjelma muodostaa perustan sille korvaukselle, jonka valtio maksaa kunnalle pakolaisista ja maahanmuuttajista. Ohjelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelman resursointi huomioidaan kaupungin talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Vuoden 2024 aikana laaditaan Nurmeksen kaupungille uusi kotouttamisohjelma, jossa huomioidaan uuden kotouttamislain (voimassa 1.1.2025) sekä TE-palveluiden uudistuksen 2024 mukaiset kaupungin vastuut ja tehtävät kotouttamisessa sekä maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten määrän ja palvelutarpeiden kasvu.